

ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ФІЗКУЛЬТУРНО-МАСОВОЇ РОБОТИ

У тезах розкрито зміст військово-патріотичного виховання старшокласників у процесі фізкультурно-масової роботи. Аналізуються аспекти змагальної діяльності, спортивних та військово-спортивних ігор щодо військово-патріотичного виховання старшокласників.

Ключові слова: військово-патріотичне виховання, старшокласники, фізкультурно-масова робота.

Аналіз практики та вивчення стану освітньої роботи у різних закладах загальної середньої освіти підтверджують, що рівні військово-патріотичної вихованості старшокласників не відповідають сучасним вимогам. У більшості досліджуваних школах підготовка учнівської молоді щодо військово-патріотичного виховання організовується на незадовільному науково-методичному рівні тощо. Це пов'язано з тим, що у закладах загальної середньої освіти недостатньо уваги приділяється організації й проведенню військово-спортивних та військово-патріотичних ігор, відповідних заходів з військово-патріотичного виховання, низькою активністю старшокласників на заняттях з фізичної культури та захисту Вітчизни, відсутністю системності в освітній роботі із здобувачами освіти тощо.

При розробці педагогічних умов військово-патріотичного виховання старшокласників у процесі фізкультурно-масової роботи було враховано: використання виховного потенціалу кожного закладу загальної середньої освіти (ЗЗСО), спортивних та військово-спортивних ігор; якісне удосконалення науково-методичного забезпечення учителів та тренерів ЗЗСО.

Вивчення психолого-педагогічної літератури з проблематики військово-патріотичного виховання старшокласників, особливостей впровадження спортивних та військово-спортивних ігор, вивчення досвіду ЗЗСО дозволили визначити педагогічні умови військово-патріотичного виховання старшокласників у процесі фізкультурно-масової роботи:

1. Організація методичної роботи з учителями та тренерами щодо

військово-патріотичного виховання старшокласників у процесі фізкультурно-масової роботи.

2. Використання виховного потенціалу фізкультурно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти.

3. Науково-методичне забезпечення військово-патріотичної вихованості старшокласників в процесі фізкультурно-масової роботи.

Змістом військово-патріотичного виховання старшокласників у процесі фізкультурно-масової роботи в експериментальних групах були організація й проведення змагань з різних видів спорту, військово-спортивні та військово-патріотичні ігри. Їх проведення пояснювалося необхідністю залучення учнів 10–11-х класів до військово-патріотичної діяльності в процесі фізкультурно-масової роботи. Ці організаційні види посилювали урочні заняття з предметів «Фізична культура» та «Захист Вітчизни» й сприяли підвищенню військово-патріотичної вихованості старшокласників та формуванню ціннісних орієнтацій.

У процесі організації і проведення змагань зі спортивних та військово-спортивних ігор старшокласники залучалися до самостійної та командної фізкультурно-масової роботи, що сприяло проявленню в учнів 10-11-х класів відповідальності, витримки, настійливості, формуванню умінь в швидкозмінних умовах приймати самостійні, рішучі рішення. Під час організації фізкультурно-масової роботи учителі використовували педагогічні умови з урахуванням вікових особливостей учнів старшого шкільного віку тощо (Масол, & Тимчик, 2020).

У старшокласників домінував інтерес до процесу занять спортивними іграми на уроках фізичної культури, у спортивних секціях та у процесі фізкультурно-масової роботи. Особливу увагу старшокласники приділяли проведенню змагань із різних видів спорту. Це пояснюється тим, що в кожному закладі загальної середньої освіти є своє традиції, функціонують спортивні школи та гуртки. Тому організаційна спортивно-ігрова робота проводилась з урахуванням традицій даного ЗЗСО, що залишало в свідомості

старшокласників глибокий виховний слід, приносило емоційне задоволення, сприяло військово-патріотичному вихованню. Прикладне значення спортивних ігор роз'яснювалося вчителями фізичної культури на прикладах відомих спортсменів, учасників бойових дій та успішних випускників ЗЗСО тощо. Наведені приклади викликали в старшокласників бажання розвивати свій фізичний потенціал, бути рішучими, наполегливими, патріотами України і вміло відстоювати честь своєї школи, Батьківщини на різних змаганнях (Тимчик, 2013).

У процесі експериментальної роботи було виявлено зміст і характер того морального досвіду, який отримували старшокласники під впливом занять фізкультурно-масовою роботою. Зазначимо, що використання сукупності військово-спортивних ігор сприяло підвищенню самосвідомість і відповідальність за свої дії, формувалося бажання проявити кращі фізичні та морально-вольові якості. Фізкультурно-масова робота була ефективною у військово-патріотичному вихованні старшокласників адже вони брали активну участь у вирішенні освітніх завдань тощо.

Тому для вирішення поставлених завдань з військово-патріотичного виховання старшокласників у процесі фізкультурно-масової роботи учителями фізичної культури та викладачами предмета «Захист Вітчизни» застосовувалися у процесі фізкультурно-масової роботи запропоновані нами дієві педагогічні умови, зміст, форми, види і методи тощо. Це стимулювало активність старшокласників, їхню мотивацію, інтереси, сприяло прояву ініціативності, розвитку винахідливості й колективності під час проведення фізкультурно-масової роботи; формувало в старшокласників прагнення досягти поставленої мети, розвивало уміння самостійно долати різні організаційні й життєві перешкоди (Остапенко, Зубалій, & Тимчик, 2019).

Список використаних джерел

1. Зубалій, М. Д., Остапенко, О. І., & Тимчик, М. В. (2019). *Форми і методи формування в учнів готовності до захисту Вітчизни: методичні рекомендації*. Кропивницький: Імекс-ЛТД.
2. Масол, В. В., & Тимчик, М. В. (2020). Теоретичні аспекти виховання рішучості старшокласників у процесі занять фізичною культурою. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні*

проблеми фізичної культури: фізична культура і спорт», 3 К (123) 20, 266-269.

3. Остапенко, О. І., Зубалій, М. Д., & Тимчик, М. В. (2019). Методика формування у старшокласників готовності до захисту Вітчизни в різних типах закладів освіти : *методичний посібник*. Кропивницький: Імекс-ЛТД.

4. Тимчик, М. В. (2013). Фізичне виховання старших підлітків у процесі спортивних ігор у загальноосвітніх навчальних закладах. *Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал. Матеріали звітної науково-практичної конференції*, 437-440.

С.В. Толочко
м. Київ

ПЕДАГОГІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ІЗ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ

Стаття розкриває питання аксіологічних засад формування екологічної компетентності школярів. Актуалізовано проблему ціннісного підґрунтя у формуванні екологічної компетентності, розробки змісту й методів екологічної освіти, спрямованих на вирішення цієї освітньої проблеми. Акцентовано на значущості результатів експериментально-практичного етапу дослідження для розроблення змісту, форм і методів формування екологічної компетентності школярів, упровадження та експериментальної перевірки оновленого змісту і методів формування екологічної компетентності школярів.

Ключові слова: екологічне виховання, екологічні цінності, екологічна компетентність, освіта сталого розвитку.

Наукове дослідження «Аксіологічні засади формування екологічної компетентності школярів» актуалізує проблему ціннісного підґрунтя у формуванні екологічної компетентності, розробки змісту й методів екологічної освіти, спрямованих на вирішення цієї освітньої проблеми. Компетентнісний підхід в Україні визнано провідною стратегією входження у світовий освітній простір. Специфіка сучасного суспільного й екологічного моменту актуалізує питання формування екологічної компетентності громадян, що має забезпечити стабільний і невиснажливий розвиток суспільства в умовах світу, що змінюється. Проблеми формування цінностей і екологічної компетентності неодноразово піднімалися педагогічною наукою і практикою (Науковий та педагогічний, 2019; Пустовіт, Колонькова, & Пруцакова, 2014). Однак ця проблематика демонструє нестачу актуальної мотивації збереження природи і мінімізації впливів на неї, бо, виходячи зі специфіки взаємодії з природою, у людей формується радше відчуття і впевненість у безкарності, ніж усвідомлення незворотності екосистемної відповіді.